

«Εξω από την πόρτα»

του Βόλφγκανγκ Μπόρχερτ από το ΘΟΚ

Μετάφραση: Ντίνα Παπαλλή. **Σκηνοθεσία:** Χάινς-Ούβε Χάους. **Σκηνικά-κοστούμια:** Τόλης Παπάζογλου. **Μουσική επένδυση:** Χάινς-Ούβε Χάους. **Φωτισμοί:** Γρηγόρης Παπαγεωργίου. **Παίζουν:** Νεοκλής Νεοκλέους, Αντώνης Κατσαρής, Γιώργος Μουαίμης, Λένια Σορόκου, Χρυσάνθος Χρυσάνθου, Λουκία Πρωτοπαπά, Θεόδωρος Μιχαηλίδης, Ντίνος Λύρας, Μαρία Μίχα, Μελίνα Μαρνέρου, Χριστόφορος Χριστοφόρου, Βαρνάβας Κυριαζής, Ελενα Παπαδοπούλου.

Ο ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ της παράστασης του ΘΟΚ «Εξω από την πόρτα», ο Χάινς-Ούβε Χάους γράφει στο πρόγραμμα της παράστασης: «Το θέατρο σήμερα εξακολουθεί να είναι παράδοση ενός μαθήματος και δεν πρέπει να το συγχέουμε με την Ντίσνεϊλαντ και άλλα μέρη που προσφέρουν διασκέδαση». Η δήλωσή του φανερώνει στόχους και αποκαλύπτει προσεγγίσεις τόσο προς το έργο, όσο και προς το κοινό. Επιλέγοντας το Βόλφγκανγκ Μπόρχερτ ο Χάους επιλέγει κάτι που αξίζει να διδαχτεί. Και γνωρίζοντας εδώ και χρόνια το κυπριακό κοινό, το θεωρεί άξιο και ικανό να διδαχτεί τα όσα σοβαρά και σημαντικά υπάρχουν στο κείμενο. Τα πρωτάκουστα για το ΘΟΚ και γενικότερα για τα κυπριακά θεατρικά πράγματα χειροκροτήματα, σφυρίγματα και κραυγές ενθουσιασμού στην υπόκλιση της προεμιέρας μάλλον σημαίνουν πως ο Ούβε Χάους κέρδισε το στοίχημα μ' εκείνους τους υπεύθυνους του θεατρικού Ντίσνεϊλαντ που πέρσι έσμιγαν την Άγκαθα Κρίστι με την παλιά δανδέλα προς διασκέδαση του κοινού. Αυτή η μαζική αποδοχή της παράστασης μαρτυρεί την ανάγκη που έχουμε μέσα μας για «τα σοβαρά και τα σημαντικά», παρόλα τα ελαφρά και τα ασήμαντά που αλλιώνουν το γούστο και το καλλιτεχνικό αισθητήριο του Κύπριου θεατή.

Ο Ούβε Χάους έχει γράψει ιστορία στο ΘΟΚ με παραστάσεις των έργων του Μπερχτ στα χρόνια 1975-1978, το επίπεδο των οργίων νοσταλγούν ακόμα και σήμερα οι συντελεστές και θεατές. Προσωπικά έχω δει μόνο τον «Αρτούρο Ούι» το 1990, μια αμφισβητήσιμη, αλλά ενδιαφέρουσα δουλειά, όπως και τους πειραματικούς «Αμλετ» και «Αντιγόνη», παραστάσεις που ο Χάους έφερε στην Κύπρο. Πιστεύω πως η σκηνοθετική манιέρα του Χάους χαρακτηρίζεται από απόλυτη καθαρότητα των στόχων και πολύ προσεκτική επιλογή των μέσων υλοποίησής των. Παραδίδει το μάθημα του θεάτρου με μεθοδικότητα και με σωστή ιεράρχηση των προτεραιοτήτων. Θυσιάζοντας ίσως κάποια πιο προχωρημένη έκφραση του γερμανικού εξπρεσιονισμού που θα τολμούσε μπροστά σ' ένα πιο εξοικειωμένο και υποψιασμένο κοινό, ο Χάους διδάσκει στον Κύπριο θεατή το απόλυτο αντιπολεμικό πάθος του νεαρού συγγραφέα. Η άρνηση του πολέμου ως ιδεολογία και ως πραγματικότητα από τον Βόλφγκανγκ Μπόρχερτ είναι καθολική και ιδιαίτερα πειστική λόγω της ζωής και του θανάτου του ιδίου του συγγραφέα. Ο Μπόρχερτ πολέμησε στο ρωσικό μέτωπο

χαρμίζοντας εκεί τα τρία από τα μόνο είκοσι έξι χρόνια της ζωής του. Έτσι η κραυγή του ενάντια στον απάνθρωπο εξαναγκασμό του ατόμου στη συμμετοχή στον πόλεμο και ενάντια στη σκληρή απόρριψή του από την κοινωνία που δεν αναγνωρίζει τις ευθύνες της, αυτή, λοιπόν, η κραυγή του σαν να ακούγεται από την παγμένη Ελβα. Η στάση του συγγραφέα τεκμηριώνεται με τον ίδιο το θάνατό του.

Δυστυχώς τα αντιπολεμικά έργα είναι και τα πιο διαχρονικά, επειδή η κάθε εποχή έχει περιπέσει στο θανάσιμο αμάρτημα του πολέμου, επειδή η κάθε χώρα έχει κατά καιρούς μετατρέψει τους νέους της σε αχρηστευμένους στον πόλεμο Μπέκμαν. Ο σκηνοθέτης αποδεικνύει το ιδεολογικό και το αισθητικό θεώρημα του Μπόρχερτ με μαθηματική καθαρότητα. Με υψηλό επαγγελματισμό χειρίζεται το χρόνο της παράστασης υλοποιώντας μεθοδικά το δουλεμένο ως την τελευταία λεπτομέρεια σχέδιο δράσης. Έχοντας ως σύμμαχο και εικαστικό συνδημιουργό τον Τόλη Παπάζογλου φτιάχνει φιγούρες εξπρεσιονιστικές παραμορφωμένες σμιγόντας την ασχήμια με το γκροτέσκο. Μ' αυτή τη συνταγή οι ηθοποιοί Αντώνης Κατσαρής, Γιώργος Μουαίμης, Βαρνάβας Κυριαζής, Θεόδωρος Μιχαηλίδης, Λένια Σορόκου, Ελενα Παπαδοπούλου, Ντίνος Λύρας, κ.ά. δημιούργησαν σκηνές εύστοχες και αποτελεσματικές εξυπηρετώντας το σύνολο της παράστασης με ανιδιοτέλεια. Ο Χρυσάνθος Χρυσάνθου έδωσε μορφή και σκηνική συμπεριφορά στην αόριστη ιδέα του Άλλου, του Everyman, του σχολιαστή των παθών του τραγικού ήρωα Μπέκμαν, του μεσολαβητή μεταξύ της άσπλαχνης κοινωνίας και του διωγμένου απ' αυτήν σακάτη στρατιώτη.

Ο Μπέκμαν του Νεοκλή Νεοκλέους. Εξαιρετική υποκριτική δουλειά. Μπορεί ο ηθοποιός να θεωρείται τυχερός λόγω μεγάλων ευκαιριών που του δόθηκαν στο ΘΟΚ, όπου τα τελευταία χρόνια πρωταγωνίστησε στα έργα των Σαίξπηρ, Πούσκιν, Τσέχοφ, Γκέτε, κ.ά. Οι ευκαιρίες αυτές είναι όμως μεγάλες δοκιμασίες, στις οποίες ο Νεοκλής Νεοκλέους επέδειξε δυνατό φιλόδοξο πάθος αυτοτελειοποίησης. Ο Μπέκμαν το θύμα, αλλά και εξαναγκασμένος από την απαίσια πραγματικότητα θύτης. Ο Ν. Νεοκλέους δεν παίζει τρελό, τρελός είναι άλλος ο κόσμος γύρω του. Πραγματεύεται το θέμα της ατομικής ευθύνης και το δικαίωμα του ανθρώπου στην κοινωνική αγανάκτηση.

Όραια παράσταση. Μάθημα Θεάτρου. ●